idA
in dit Amsterdam
maandblad van Doopsgezind Amsterdam
jaargang 61
oktober 2022
9

Mangoboom

THEMA: SOBERHEID

De sobere kapel – 3
Soberheid kent geen tijd – 4
Soberheid op leeftijd – 5
Looneisen en omstandigheden – 5
Afgedwongen soberheid – 6
Pleidooi voor eenvoud – 6
More-with-less Cookbook – 7
De Walvis wilde meer – 8
Column, la Déesse – 9
In Memoriam – 10
Naar Israël – 11
Impressies vakantie Fredesheim – 12
Uit de kerkenraad – 13
Preek van de leek – 14
Agenda – 15
Kerkdiensten / Lied van de maand – 16

Een Braziliaanse legende

Papai Pobreza, ofwel: Vadertje Armoe

herverteld door Pieter de Graaff

Overal ter wereld heerst armoede, die soms zo diep en bitter is en zo massaal dat men er moedeloos van zou worden. Er zijn mensen die zich er weinig van aan trekken, mensen die gelukkig zijn met hun eigen rijkdom en de ellendige armoede waarin hun buren leven eerder met verachting aanschouwen dan met medeleven, alsof het die mensen hun eigen schuld is dat de armoede ze zo zwaar treft. Maar vele anderen doen er echt werkelijk alles aan om de armoede met wortel en tak uit te roeien of in elk geval zoveel mogelijk te lenigen, voor zover het hun in het vermogen ligt. Maar tot op heden is dat nog nooit gelukt en de reden daarvoor is even bizar als ongeloofwaardig.

Lang, heel lang geleden, diep in de binnenlanden, waar weinig mensen wonen en waar de grond heel schraal is lag een dorp waar enkele welvarende families woonden maar dat ook omringd was door enkele wijken met heel veel straatarme mensen, die in schamele behuizingen aan ongeplaveide paadjes woonden. Daar was het erg glibberig en modderig zodra het regende en heel vies, en het was er heel droog en stoffig zodra de zon een paar uur had geschenen. Aan de rand van één van die wijkjes woonde in een wel héél schamel hutje een oude man die nog veel armer was dan de armste mensen in de wijde omtrek. Omdat hij zo oud was en zo arm werd hij door iedereen Papai Pobreza genoemd. Ook hijzelf wist niet beter dan dat hij zo heette. Zijn hutje, dat hij opgetrokken had uit wat takken en wat gevonden stukken karton, stond op een stukje land van één van de rijkste inwoners van het stadje, die hem daar echter niet wegjoeg. Ook de grote Mango-boom die vlak naast zijn hutje stond behoorde aan de rijke inwoner van het stadje, die Papai Pobreza ook nog nooit verboden had van de mango's van de boom te eten. Zo leefde Papai Pobreza al jaren rustig op dezelfde plek, levend van wat hij op straat en op de vuilnisbelt aan bruikbaars vond en van mango's van de grote Mangueira die naast zijn hut groeide.

Zijn bestaan werd zelden opgevrolijkt door bezoek, maar wie bij hem aanklopte vond bij hem altijd een vriendelijk en gastvrij onthaal en Papai Pobreza deelde in zo'n geval maar al te graag zijn hut, zijn slaapplaats en wat hij ook maar te eten of te drinken had op zo'n dag.

Er waren weken voorbijgegaan zonder dat Papai Pobreza een mens op bezoek had gehad. Soms sprak hij kort met een bekende als hij op de vuilnisbelt rondsnuffelde, maar dat was alles. Hoewel hij van nature een vrolijke en vriendelijke man was die zich niet snel liet ontmoedigen en die gezellig in de omgang was, werd hij zelden uitgenodigd bij anderen en had hij niet veel vrienden. Wie wat bezat, al was het maar een ezel of een eigen Mangueira, voelde zich meestal zóveel rijker dan Papai Pobreza, dat ze

Lees verder op pagina 2

Vervolg van pagina 1

hun belangstelling voor hem hadden laten varen, of nog erger: zich vol afschuw voorstelden hoe verschrik-kelijk het zou zijn als zij hun ezel of hun Mangueira zouden verliezen en weer net zo arm zouden zijn als de arme Papai Pobreza! De meesten van hen hadden tamelijk veel kinderen en ze waren bang dat armoede besmettelijk was of dat ze zelf tekort zouden komen als ze hun mango's met anderen moesten delen. Als hun eten op was, wat moesten ze dan hun kinderen nog geven?

Er waren dus weken voorbijgegaan die Papai Pobreza in eenzaamheid had doorgebracht in en rond zijn takkenhutje bij de mango-boom, toen hij twee in lompen geklede mannen zag aankomen. Het waren Sint Pieter en Sint Paul, die in deze streken hun boodschap uitdroegen op de marktpleinen van de dorpen en steden, maar Papai Pobreza herkende ze niet. De zeer versleten en vuile pijen die ze droegen deden Papai Pobreza vermoeden dat het Franciscaner bedelmonniken waren en toen ze bij hem waren en met een korte buiging beleefd om onderdak vroegen ontving hij ze hartelijk en deelde zijn soep met hen. Die had hij kort tevoren gemaakt van wat brandnetels en een cactusblad en van enkele botten die een andere armoedzaaier al meerdere keren had gebruikt om er bouillon van te koken. Daarbij vergat hij niet God te danken die voor hem net zo goed zorgde als voor de dieren des velds en de vogelen des hemels, zoals hij plechtig zei.
De beide bezoekers waren onder de indruk van de blijmoedigheid waarmee de man zijn lot droeg en vooral van zijn gastvrijheid en zijn gulheid. Ze bleven overnachten en aten 's ochtends het laatste restje van de waterige soep die Papai Pobreza hun te bieden had.
Nu maakten Sint Pieter en Sint Paul zich bekend bij hun gastheer. Die schrok en maakte duizend verontschuldigingen en boog een aantal malen diep, maar de beide heiligen stelden Papai Pobreza snel op zijn gemak en vertelden hem dat zij hem wilden bedanken voor al het goede dat hij hun had aangeboden. Als dank boden ze hem aan één wens van hem te vervullen. Hij mocht alles wensen wat hij wou. De beide Heiligen verwachtten natuurlijk dat de man grote rijkdom zou wensen of een mooi huis of goud en juwelen. Maar het liep anders. Papai Pobreza dacht niet lang na. Hij schraapte zijn keel, keek de beide heiligen om beurten aan en zei toen: "Als het mag, zou ik graag willen dat wie er van nu af aan nog in de mango-boom hier klimt, er alleen weer uit kan met uitdrukkelijke toestemming van mij."

Sint Pieter en Sint Paul waren heel verrast om deze vreemde wens te horen. Ze keken elkaar met opgetrokken wenkbrauwen aan en raakten enige tijd verwikkeld in een heftig gesprek met elkaar, dat ze op fluistertoon voerden. Beiden vroegen ze aan Papai Pobreza of hij dat nu wel meende, maar die was heel zeker van zijn zaak. Tja, het leek hun geen al te wijze wens maar het was evengoed de wens die Papai Pobreza op hun uitnodiging had gedaan en daarom besloten ze hem in te willigen. Papai Pobreza bedankte Sint Pieter en Sint Paul omstandig en betuigde zijn eeuwige dankbaarheid. Van nu af aan genoot hij van zijn macht over de mangoboom, hoe weinig dat ook voorstelde. Nadat hij een paar keer een buurman uit de Mangueira bevrijd had met zijn uitdrukkelijke toestemming om de boom te verlaten – die hij overigens alleen gaf nadat hij ze had laten beloven dat ze ook nooit meer zonder zijn instemming mango's van de boom zouden plukken – was het gauw aan iedereen duidelijk dat Papai Pobreza macht over de boom had. Hooguit gebeurde het later nog wel eens dat een onbekende zwerver zich aan het beklimmen van de boom schuldig maakte, maar dat was een zeldzaamheid. Zo leefde Papai Pobreza enige jaren in betrekkelijke rust in zijn hutje naast de Mango-boom, totdat er weer een bijzondere bezoeker verscheen.

Het was een eigenaardige man in een lange zwarte mantel. Hij had een mager gezicht en vroeg beleefd om onderdak. Het kostte Papai Pobreza weinig moeite om in de magere bezoeker de Dood te herkennen. De Dood maakte in de contreien een ronde om zijn oogst op te halen en zo was hij tenslotte bij Papai Pobreza terechtgekomen.
Papai Pobreza slaagde erin zijn uiterlijke rust te bewaren en nodigde de bezoeker in zijn hut, waar hij beschutting vond tegen de hete zon. Hij bood de Dood zijn schamele soep aan en deelde de korst oud brood, die hij die ochtend op een straathond had veroverd. De Dood at langzaam en met smaak van de soep en de harde broodkorst en zond Papai Pobreza een dankbare glimlach waarbij hij al zijn tanden ontblootte.
Papai Pobreza en de Dood hadden na het eten een poosje zwijgend bijeengezeten, toen Papai Pobreza aan de Dood vroeg of hij misschien zin zou hebben in een lekkere zoete mango. Het maal was schamel geweest en zelfs de broodmagere Dood lustte nog best een lekkere zoete mango, dus knikte de Dood bevestigend en keek grijnzend met hongerige ogen naar Papai Pobreza die hem verontschuldigend aankeek. "Ik ben inmiddels een oude, stramme man", sprak hij op verontschuldigende toon, "En in bomen klimmen gaat mij niet best meer af. Als de edele heer zelf misschien in de Mangueira zou willen klimmen om daar twee sappige mango's te plukken, zou ik hem zeer dankbaar zijn." De Dood knikte instemmend en klom behendig in de mangoboom waarin op enige hoogte enkele heerlijke, rijpe, blozende mango's hingen. Maar op de terugweg moest hij tot zijn ergernis vaststellen dat hij niet meer uit de boom kon komen!

Zijn botten klepperden van ontzetting, die almaar groter werd naarmate meer achtereenvolgende pogingen om uit de boom te komen vruchteloos bleven. Na een poosje besefte hij dat hij gevangen zat in de oude mangoboom. Met holle ogen die gloeiden van boosheid keek de Dood naar Papai Pobreza, die hem maar niet scheen te willen helpen. Na enige tijd deed Papai Pobreza een voorstel: "Beste Dood," zei hij, "Je kunt alleen die boom uit als ik je daarvoor uitdrukkelijk mijn toestemming geef. Die wil ik je wel geven, maar op één voorwaarde. Als je die ene voorwaarde accepteert laat ik je gaan."
De Dood zwaaide met zijn knokige vuist en schold er een poosje lustig op los. Tot nu toe was hij een man van weinig woorden geweest, maar nu was zijn woordenvloed niet te stuiten. "Als ik je te pakken krijg zal ik je de ergste dood laten smaken die ik ken, ik zal je met

mijn zeis in plakjes snijden te beginnen bij je voeten! Niet alleen zal ik met mijn zeis jouw levensdraad doorsnijden maar het zal mijn martelwerktuig zijn!" "Foei toch, Dood!," zei Papai Pobreza met onverholen leedvermaak in zijn stem, "Je baas vindt het vast niet goed dat je je gereedschap zo wilt misbruiken. Maar het is al goed, als je mij zo bedreigt blijf je maar een poosje in de boom." Daarop draaide hij zich om en ging zijn hut binnen om er te slapen. Buiten klonk het gemopper, gescheld en gedreig van de Dood nog uren onverminderd door, totdat hij uiteindelijk zweeg en de rust rond de boom weerkeerde.

De volgende ochtend heel vroeg werd Papai Pobreza al weer wakker en ging bij de boom kijken. Daarin zat, op een hoge dikke tak, met opgetrokken knieën ineengedoken de Dood. Zijn mantel had hij verloren en hij zag er nu uit als een groot uitgevallen oud vogelnest van droge takken. Toen de Dood Papai Pobreza onder de boom zag staan vroeg de Dood hem met sombere stem: "Papai Pobreza, wat is de voorwaarde die je mij stelt voor je toestemming om de boom te verlaten?" Papai Pobreza keek de Dood schuin aan en zei toen langzaam, alsof hij zijn woorden zorgvuldig woog: "Ik zal je toestemming geven om de mangoboom te verlaten als je plechtig belooft mij nooit meer lastig te vallen, tot de dag des oordeels."De Dood keek somber voor zich uit, alsof hij zich verslagen voelde, en bromde toen somber maar duidelijk: "Goed, Papai Pobreza, ik beloof plechtig om je nooit meer lastig te vallen, tot aan de dag des oordeels!" "Dan verleen ik je hierbij mijn uitdrukkelijke toestemming om uit de Mangueira te komen", zei Papai Pobreza met plechtige stem. Met veel gemak en heel soepel klom de Dood nu uit de boom waar hij tot zo-even maar niet uit kon komen. Hij pakte snel zijn mantel en zijn zeis op, zond Papai Pobreza een vluchtige en valse grijns en maakte zich toen ijlings uit de voeten. De Dood heeft tot op heden altijd zijn belofte gehouden, al vele honderden jaren, en Papai Pobreza twijfelt er niet aan dat hij altijd woord zal houden, want de Dood houdt altijd woord. En daarom zal de armoede eeuwig bestaan, tot aan het einde der tijden!

De sobere kapel

Door Albertine Wendte-Voncken

Voor mijn opleiding en werk ben ik in een heel aantal ziekenhuizen geweest. Ook was ik soms in het ziekenhuis als naaste of patiënt, gelukkig niet al te vaak, want werken als arts is veel leuker dan aan de andere kant van de tafel zitten. Bijna altijd zoek ik dan even de stilteruimte op en de mooiste wilde ik graag met jullie delen, want die staat in onze stad, de Onze Lieve Vrouwe Kapel. Als je in de lichtstraat goed oplet staat er ongeveer op een derde een bordje naar rechts dat de kapel aanduidt. Wanneer je de kapel binnentreedt stap je direct uit de hectiek van het ziekenhuis meteen een Frans Romaans kerkje in. Het ademt rust uit en zet aan tot bezinning. Ik ga er graag even langs als ik van mijn werk op de praktijk ben doorgerend naar de huisartsenpost in het OLVG oost, waar de zorg in al zijn hectiek verder doorstampt. Ik kan dan eventjes vijf minuten alleen maar zitten en zijn in de rust van de kapel.

De kapel werd in 2001 gebouwd en verving de oude kapel en kerk uit 1895. Het ontwerp door EMG Architecten is onder andere geïnspireerd door de Romaanse kerk Notre-Dame de Saint-Rémy in Rochefort die in 1230 gesticht werd. Op de grond is een labyrint gebeiteld naar het voorbeeld van het labyrint in de San Vitale kerk in Ravenna, Italië. Het is klassiek ingedeeld met een middenschip, hoofdaltaar en zijbeuken met in de rechter zijbeuk een Maria-altaar. Bij dat Maria-altaar heb ik, ook als rechtgeaard Doopsgezind, toch menig kaarsje aangestoken voor mijzelf, mijn naasten en mijn patiënten. Dat mooie symbool is iets wat ik soms mis in onze sobere geloofscultuur. De kapel is opgetrokken uit een lichte soort natuursteen en er zijn wel wat relieken en iconen, maar erg beperkt. Voor een Katholieke kerk is hij toch behoorlijk sober. Ik denk zodat het een stiltecentrum kan zijn voor álle mensen. Misschien is dat ook wel waarom de kapel mij zo aanspreekt. Het is eigenlijk een katholieke kerk, maar in een sobere protestantse jas.

Als u in het OLVG Oost bent, hopelijk alleen op bezoek, ga dan vooral even langs bij de kapel en steek vooral een kaarsje op voor uw naaste.

Soberheid kent geen tijd

Door Ewoud Roos

‘Maak je geen zorgen over jezelf, over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam waarmee je het zult kleden’, zegt Jezus in de bergrede (Matteüs 6,25). En het Thomas-evangelie vermeldt als woorden van Jezus: ‘Maak je geen zorgen van de ochtend tot de avond en van de avond tot de ochtend over hoe je je zult kleden’ (logion 36). De bijbel roept op tot genieten, maar roept ook op tot soberheid. Deze uitspraken zijn echter wel wat kras. Want wie iedere cent moet omkeren voordat hij hem uit kan geven, die héέft zorgen over eten en kleding. Die heeft echt geen keus om sober te zijn. Die moet vindingrijk zijn en creatief om niet in getob weg te zakken.

Misschien bedoelt Jezus vooral zoiets als: ‘Kijk om je heen naar al wat leeft, en doe dat met aandacht. Maak ruimte, houd de mogelijkheid in je open om het leven te voelen, te proeven, te ruiken, en dat alles ‘om niet’. Om van daaruit te leven en te zorgen voor een ander en jezelf.’ We kunnen ons als mens vaak verbergen achter veel. Uiterlijk en kleren kunnen daarbij als maskers zijn, die we opzetten om maar niet te leven zoals we werkelijk zijn. Uiteindelijk gaat het er om om al die lagen kleren, om al die verschillende gezichten van onszelf te laten vallen en ons echte en eigen gezicht terug te vinden: ‘mens, waar bèn je?’ Sober hier bedoeld als ongekunsteld.

Naakt zijn is niet hetzelfde als geen kleding dragen. Als je het woord naakt gebruikt, geef je aan dat je je naakt voèlt: kwetsbaar, onveilig, uitgekleed, beschaamd. Als je je voor een onderzoek bij de dokter moet uitkleden, dan voel je je al wat minder weerloos als de bejegening zorgvuldig en aardig is.

En soms heb je het schaamrood op de kaken als je ziet hoe mensen op internet verleid worden om zichzelf bloot te geven, om vervolgens ‘naakt’ achter te blijven. Ongewenste intimiteit is dat, waarmee mensen elkaar en zichzelf omlaag kunnen halen. Er is dus zoiets als eerbied nodig in de omgang met elkaar, willen we de omgeving waarin we leven menselijk houden. Dat is meer dan respect, dat is vooral eerbied voor het geheim dat elk mens is. Daarin kunnen we dus sober met elkaar omgaan; sober bedoeld als bescheiden, ingetogen, onopgesmukt.

In de traditie van de bijbel geldt dat je niemand het hemd van het lijf mag vragen. Je neemt een arme zijn kleed niet af, ook niet als hij schulden heeft. Want dat hemd is zijn laatste bescherming. ‘En als je iemands mantel als onderpand neemt, moet je die voor zonsondergang aan hem teruggeven, want hij heeft niets anders om zich mee toe te dekken. Waarmee moet hij zijn lichaam anders bedekken als hij gaat slapen?’ (Exodus 22, 25-26). Je vraagt elkaar dus niet het hemd van het lijf, ook al heb je er recht op. Het recht wijkt hier ‘omwille van de hemel’, zeggen de rabbijnen. Anders gezegd: God staat op het spel als iemand zonder kleren komt te zitten, en dus gaat hier genade vóór recht (uit: Pinchas Lapide, De bergrede).

In de bergrede verwijst Jezus op een eigen wijze naar deze grondregel. Hij zegt: ‘Als iemand een proces tegen je wil voeren en je onderkleed van je wil afnemen, sta hem dan ook je boven-kleed af.’ (Matteüs 5, 40) Hij zegt niet: ‘geef hem dan ook je bovenkleed’, maar ‘sta het dan maar af’. Een ontwapenende aanpak, die juist meer effect kan opleveren. Want de aanklager wordt in verlegenheid gebracht, hij zal zich beschaamd voelen. De ‘zwakkere’ verliest zichzelf niet, en de ‘sterkere’ komt tot zichzelf.

> “‘Kijk om je heen naar al wat leeft, en doe dat met aandacht. Maak ruimte, houd de mogelijkheid in je open om het leven te voelen, te proeven, te ruiken, en dat alles ‘om niet’.”

We kunnen altijd iets doen aan het menselijker maken van de wereld, waarin we leven. We kunnen voor elkaar een ‘mantel van liefde’ zijn. We staan nooit met lege handen. We kunnen elkaar troosten, elkaar geborgenheid geven, het leven gastvrijer maken, elkaar trots doen zijn. Heel eenvoudig, heel sober.

Soberheid op leeftijd

Door Thijs van Hoogstraten

"Soberheid is een verloren deugd" hoorde ik iemand, uit de franciscaanse hoek, eens zeggen. Ja … en het naleven van deze – ook doopsgezinde – deugd wordt ons nu door de tijd aangereikt. Waar veel mensen ooit uit principe voor een sobere levensstijl kozen, wordt het ons nu bijna opgelegd. Minder benzine, minder gas, minder met het vliegtuig, minder vlees, minder verwarming – de economie remt af en brengt een koude wind mee.

De vraag die ik stel, is hoezeer ik zelf als seniore Nederlander aan het versoberen ben. Laat ik erbij zeggen dat het vooruitzicht om de verwarming lager te zetten mij helemaal niet blij maakt, integendeel. Maar ik ga wel meedoen.

Wat kan ik noemen? Allereerst: de snelheid is eruit. Op straat, in de winkel. Steevast raak in de knoop met het scannen van de boodschappen, zoals dat tegenwoordig kan. Vriendelijke meisjes moeten mij dan helpen.
Verder: appen en mailen, de wereld om je heen heeft het tempo juist verhoogd. Het scherm is een permanent prikkelende metgezel, ook met gamen, tiktokken, chatten. Anderen doen het altijd en overal. Ik kom niet verder dan een enkel tiktokje.
Een ander aspect van soberheid op leeftijd is het kusbeleid, het kussen. Ik kus minder. Drie zoenen was het. Maar corona heeft dat ingrijpend gewijzigd. Niet meer. En het was al minder geworden.
En dan laat ik het minder snoepen en minder sporten maar onbesproken.
Dus ja … ik ben aan het versoberen. Maar toch ook weer niet, als is ik heel eerlijk ben. Een voorbeeld: vaarwel tent, hallo hotel en we lunchen op vakantie niet meer altijd met een boterham met kaas. Thuis is de koelkast vol en we gebruiken nog wel eens een plastic zakje.

Versober ik dus Wel Genoeg? Ik twijfel. De rijke jongeling (Lucas 18:18) werd aangeraden om zijn bezittingen te verkopen en aan de armen te schenken. Hij had het er maar moeilijk mee. Ik herken dat.

In een wereld die in brand staat lijken dit muizenissen. En Epicurus zei al dat wie minder hard rent meer geniet. Laat dat eens waar zijn.

Waarom zou deze bespiegeling dan in het kerkblad moeten staan? Zeer vernieuwend is dit toch allemaal niet. Maar is de kerk niet de plek, waar je over alle fasen van je leven, of ze nu wel of niet sober zijn, nooit bent uitgepraat, noch uitgedacht?
Dat blijft altijd.

> "'De rijke jongeling (Lucas 18:18) werd aangeraden om zijn bezittingen te verkopen en aan de armen te schenken. Hij had het er maar moeilijk mee. Ik herken dat."

Looneisen en omstandigheden

Door Erik Maas

Het CNV zet in het komende cao-seizoen in op een forse loonvraag, van 5 tot 10 procent. We hebben te maken met een uitzonderlijke situatie, die vraagt om uitzonderlijke en snelle maatregelen. Een looneis van 5 tot 10 procent is voor het CNV historisch. Een forse loonsverhoging vinden we dan ook hard nodig.
In de cao's proberen we zoveel mogelijk rekening te houden met de mate waarin bedrijven en sectoren zijn geraakt door de coronacrisis. De cao-loonsverhogingen zijn in de loop van het jaar weliswaar langzaam omhoog gekropen richting de 4%, maar we zijn eigenlijk voortdurend ingehaald door nóg weer hogere inflatiecijfers. We lopen daardoor met de loonontwikkeling helaas achter de feiten aan.

We houden daarnaast ook zoveel mogelijk rekening met de situatie in bedrijven. Sommige sectoren en bedrijven hebben het zwaar, ook zij hebben te maken met hoge energierekeningen en andere kostenstijgingen. Dit laatste sluit wat mij betreft aan bij de Doopsgezinde kijk naar het leven: doen wat mogelijk is maar wel passend bij de omstandigheden. In onderhandelingen worden nu bijvoorbeeld vaker eenmalige uitkeringen afgesproken, zo sprak ik zelf als onderhandelaar bij het bedrijf Sodexo een eenmalige uitkering af van 1.000 euro in de afgelopen zomer. Hierdoor konden facilitaire werk-nemers direct extra geld ontvangen om de klappen in de koopkracht enigszins op te vangen. Een eenmalige is normaal gesproken niet wat de vakbond wil afspreken, maar in deze tijd kan het de torenhoge inflatie wel gedeeltelijk en tijdelijk compenseren. Je zag dit ook terug bij het cao akkoord van de NS. Nu maar hopen dat de inflatie volgend jaar een stuk lager is!

Afgedwongen soberheid

De 22-jarige Dirck Jacobsz. Leeuw ging in 1636 bij zijn neef Govert Flinck op bezoek, met een schilderij – een portret van hemzelf. Hij stond er goed op: voorname houding met een been vooruit, rode kousen, een mooie hoed, kraag en manchetten.

Flinck had prima werk geleverd. En toch moest het anders. Bescheidener. Passender voor iemand uit de doopsgezinde gemeente in Amsterdam. Flinck deed wat hem werd gevraagd. De jonge Dirck werd een meer bescheiden pose aangemeten en zijn modieuze kleding verdween achter nieuwe lagen, veelal zwarte verf. Nu, bijna vierhonderd jaar later, is via een nieuw soort röntgenapparaat het oorspronkelijke portret van Dirck weer naar boven gehaald.

Uit archiefonderzoek is gebleken dat die modieuze en flamboyante kleding van Dirck voor een doopsgezinde onmogelijk was. Het waren remonstranten en katholieken die dit droegen.

Drie jaar na de aanpassing van het schilderij werd Dirck, die in 1636 nog niet gedoopt was, maar zijn broers en zussen wel, remonstrant.

Summiere samenvatting van een artikel in Trouw door Bas den Hond: Röntgen ontmaskert een doopsgezinde rebel (16/11/2013).

Portret van Dirck Jacobsz. Leeuw door Govert Flinck

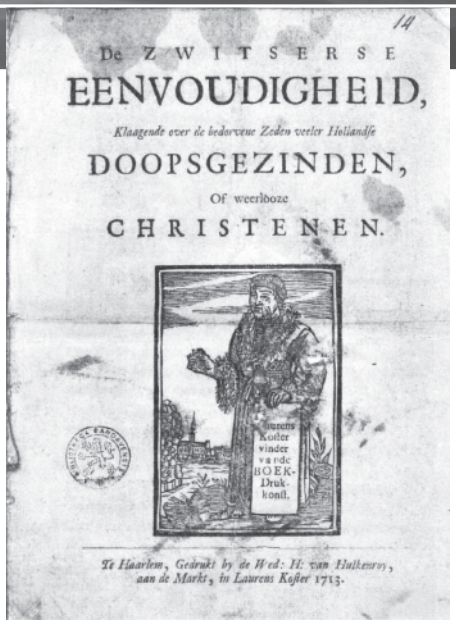

De ZWITSERSE
EENVOUDIGHEID,
Klaagende over de bedorvene Zeden veeler Hollandse
DOOPSGEZINDEN,
Of weerlooze
CHRISTENEN.

Te Haarlem, Gedrukt by de Wed: H. van Hulkenroy, aan de Markt, in Laurens Koster 1713.

Pleidooi voor eenvoud

Op 11 juni werd in Mennorode het Gemeenteberaad gehouden. Tijdens een van de werkgroepen werd een kopie uitgedeeld van *Zwitserse Eenvoudigheid, Klaagende over de bedorven Zeden veeler Hollandse Doopsgezinden of weerlooze Christenen,* gedrukt in Haarlem in 1713 [6 p.].

Zwitserse doopsgezinde migranten kwamen naar Nederland en waren geschokt door wat ze in Amsterdam aantroffen onder hun geloofsgenoten. Enkele citaten: *De schoone Eenvoudigheid, uit Mennos' Kerk verdwenen, Altans voor 't grootste deel, is nieuwlings hier verscheenen; Doch niet in fyn gewaat, noch kraakende van zij', Maar slecht en recht gedekt met warme boere py.*
Hierna een opsomming wat de migrant niet had: ze dronken geen wijn en hadden geen rijtuig met twee paarden enz. Zijn dit de mensen *Van wier mildadigheid geroemt is by myn Volk?*
… Mogt de eerste Christen kerk … ons leerzaam voorbeeld wezen! Er volgt een loflied op de eerste gemeente. Wanneer men dat voorbeeld volgt: *Zo ziet men weer de vrede, als eer, de Kerk beschynen.* Er volgt een opsomming van de pracht en pronk die de schrijver in Amsterdam is tegengekomen. Het doet hem denken aan het verhaal van Herodias *Is dit van Mennos' Volk! Vertrekken wij van hier. Helaas, ik schrik'er van! '…*
… Keer weder; zet uw' voet
Op de enge weg, gebaant door Jezus Martelbloed.
… God eist het gantse hert…

Zelf nam ik deel aan een andere werkgroep in dezelfde ruimte. Ik hoorde wel de groep, die deze tekst besprak, iets zeggen over "Gouden bocht'.
Ik hoop dat Mennonieten uit het buitenland, die de Singelkerk bezoeken, niet zo'n negatief beeld van onze gemeente krijgen als de anonieme Zwitser hier schetst.

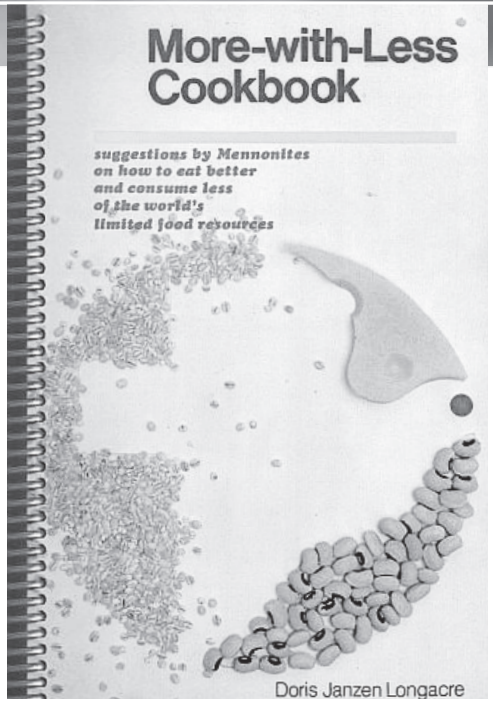

More-with-Less Cookbook

Door Mieke Krebber

In 1976 verscheen bij Herald Press in Pennsylvania het More-with-Less Cookbook, samengesteld door Doris Janzen Longacre, in opdracht van Mennonite Central Committee als antwoord op de wereldwijde voedselcrisis.

Het boek bevat iets meer dan 500 recepten, ingezonden door Noord-Amerikaanse Mennonieten maar soms afkomstig uit het Midden-Oosten (Tabouleh) of Indonesië (Nasi Goreng). Uit het voorwoord: "Er is een manier om minder te verspillen, minder te eten, minder uit te geven, waarvan de opbrengst niet minder is maar meer".

Het boek bevat niet alleen recepten, maar ook paragrafen over de overconsumptie van suiker en het eten van bewerkte voedingsmiddelen, over het samenstellen van een gezond dieet. Tabellen van hoeveelheden calorieën die een kind, een vrouw en een man per dag nodig hebben en hoeveel calorieën en proteïnen (eiwitten) verschillende voedingsmiddelen zoals granen, zuivelproducten, groenten en vlees en vis bevatten.

Men werkt in Amerika met de maten kopje en lepel. Er staan omrekentabellen in het boek, ook van pound naar kilo en van pint naar liter. En een laatste advies: kweek je eigen groente en kruiden.

De recepten zijn verdeeld over 12 hoofdstukken: brood, granen, bonen, casseroles, zuivel, vlees en vis, soep, groenten, salades, desserts en koekjes, tuinieren en bewaren, en snacks.

Recept 1:
Russische Borsch voor 8–10 personen
2 lbs (ongeveer 1 kilo) nek van het schaap of lamsbotten
2 qt. (1,9 liter) water
2 t. (theelepel) zout
1 T. (eetlepel) azijn
Laten koken en afkoelen; vet eraf schappen
6 c. (ca. 1,5 liter) schaapsbouillon
1 grote ui, fijngehakt
1 qt. kool, gesneden
1 c. (ca. 150 gram) aardappelen in schijfjes
1 c. (ca. 125 gram) tomatensaus of
2 c. (250 gram) gekookte tomaten
2 takjes peterselie (in een zakje)
5 peperkorrels
3 takjes dille
1 gedroogde rode peper
1 laurierblad
In de bouillon laten pruttelen tot alles gaar is. Vlees van de botten halen en zout en peper toevoegen. Alternatieven: rundvlees of kip en bieten toevoegen. Voor het serveren zure room toevoegen.

Recept 2:
Grootmoeders Russische Pflinzen (voor 4-5 personen)
(wij noemen ze Blinis)
2 eieren, losgeklopt
2 c. (ca. 125 gram) meel
2 c. (ca. 0,5 liter) melk
½ t. (theelepel)zout
1/3 c. (ca. 75 gram) vet of olie
Meng de ingrediënten en bak er pannenkoekjes van; iedere keer ¼ kopje beslag in de hete pan gieten.

Het zou in 2022 verschenen kunnen zijn, niet vanwege de schaarste aan voedsel – althans in het Westen – maar vanwege de oplopende prijzen van voedsel. Het boek is nog steeds te koop.

De Walvis wilde meer

Door Albertine Wendte-Voncken

Toen ik het thema "Soberheid" wist ging ik meteen naar mijn favoriete kinderboekwinkel, waar ze me het boek "De Walvis wilde meer" voorstelden, geschreven door Rachel Bright met illustraties van Jim Field.

Mijn hart maakte een klein vreugdesprongetje toen ik zag dat Bette Westera het had vertaald, want Bettes teksten zijn fantastisch, of ze een boek vertaalt of zelf geschreven heeft. Als je haar naam ziet heb ik maar één advies: lezen! Of liever nog: voorlezen, aan kinderen, kleinkinderen, uw kat of uzelf. Lees maar: "Onder het kalme geklots en geklater, van rollende golven, heel diep onder water, tussen wat traag heen en weer wiegend wier, dobberde Wilbert, een tobberig dier."

Ik kan hier mijn boekbespreking wel eindigen, want deze zin spreekt boekdelen. Wilbert de Walvis heeft een groot gat van binnen dat hij probeert te vullen door spullen te verzamelen. Dan komt hij Klaartje het Krabbetje tegen dat hem door een dappere daad tot inzicht brengt dat geven veel gelukkiger maakt in het leven dan nemen. Dan komt hij erachter hoe hij het gat kan vullen door iets te geven dat hij eigenlijk altijd al met zich meedroeg.

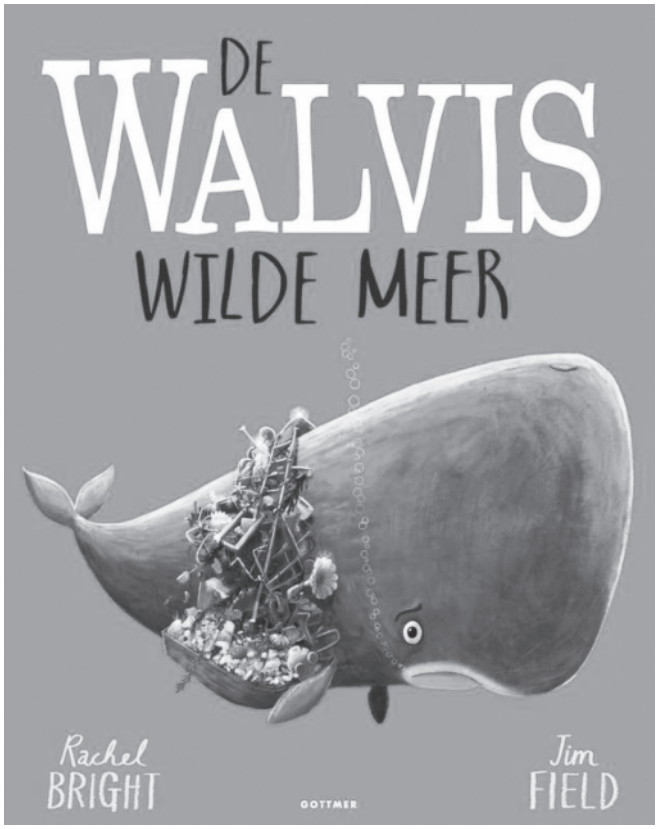

Het boek is gestoeld op een jarenlange kinderboeken-traditie over geven en nemen. Ik denk aan "De mooiste vis van de Zee" en "Max en de toverstenen", beide van Marcus Pfister en aan Kabouter Piggelmee, die weer gebaseerd is op het verhaal van de gebroeders Grimm: "Van de visser en zijn vrouw". De tekeningen doen ook denken aan de mooiste vis van de zee, maar ook aan de tekenfilm over de Kleine Zeemeermin van Walt Disney. Het is een heerlijk boek met een mooie les zonder al te moralistisch te zijn.

En toch is het goed om na te denken over soberheid en dat te delen met onze kinderen. Er is in de wereld zoveel ellende gekomen door hebzucht en ik vraag me al een tijdje af waarom alles altijd maar groter en meer moet zijn en we niet gewoon kunnen genieten van wat er al aan rijkdom is. Daarnaast houd ik er serieus rekening mee dat we de komende jaren meer soberheid zullen moeten betrachten door de tekorten in de wereld en de oorlog in onze achtertuin. Mijn oma, geboren in de jaren twintig, bewaarde nog alle lapjes en draadjes, mijn moeder al een heel stuk minder en ik gooi toch veel sneller dingen weg. Misschien moet de generatie van mijn kinderen de gewoontes van hun oma of overoma weer gaan overnemen, al zal dat een stuk lastiger zijn voor hen dan voor onze generatie. Het spreekwoord "Wijn na bier geeft plezier en bier na wijn geeft venijn." slaat niet op de werkelijke drank, maar op armoede of schaarste na een periode van rijkdom of overvloed. Dus koop (of leen) dit boek, lees het voor aan je kinderen en praat eens met ze na over soberheid. Ik ga ondertussen mijn broek maar eens repareren in plaats van een nieuwe te kopen.

La Déesse

Door Karen Lammers

Citroën DS; foto wikimedia

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik aanvankelijk niet veel geestdrift voelde bij het thema Soberheid hoewel het hét thema van onze toekomst is. We zullen allemaal diep vanuit ons hart beslissingen moeten gaan nemen.

Mijn weerzin geldt de associatie die zich ongewild bij me opdringt als ik aan soberheid denk. De associatie met een nogal Spartaans bestaan, een soort hoekig afzien van de dingen die het leven meer ronding geven. De Van Dale geeft een ruime definitie 'onthouding van overdaad, de beperking die men zichzelf oplegt', maar ook: 'schraalheid en krapheid.' Daar zit hem de crux; soberheid in de zin van niet verkwisten is iets anders dan jezelf onnodig een streng en hard leven opleggen.

Ik kan met weinig toe, maar voel me onplezierig bij extreme zienswijzen. Hoewel ik bijvoorbeeld grote bewondering heb voor de wilskracht die nodig is voor het rennen van een marathon, is de uitputtingsslag voor het lichaam me een gruwel. Liever beweeg ik mild maar voortdurend. Een bestaan zonder esthetiek en genietingen is wat mij betreft een incompleet bestaan.

Gelukkig kan soberheid goed samengaan met schoonheid, vreugde en mildheid. De aanschaf van een prijzig en prachtig kledingstuk dat op mens- en natuurvriendelijke wijze is gefabriceerd geeft door de hoge kwaliteit jaren lang plezier. En een afgemeten aantal van zulke kleren voldoet al. Deze week werd er een documentaire uitgezonden over de godin aller auto's, de Citroën DS, en de teloorgang van een garage waarin gepassioneerde liefhebbers een groot deel van hun leven hebben gewijd aan het versleutelen van deze automobielen. De déesses werden met oude onderdelen steeds weer gerepareerd en op de weg gehouden. Ik realiseerde me dat dit ook een vorm van soberheid is. Bomen zijn me heilig om hun heilzaamheid voor de wereld, maar boeken, kunst en muziek zijn evenzo essentieel. Dat er bomen worden opgeofferd om papier en muziekinstrumenten te maken doet me vooralsnog niet besluiten om digitale boeken te lezen of om te stoppen met schilderen of schrijven, noch doet het me minder genieten van muziek. Het besef van hun waarde en het koesteren van hun bezit en het ervaren zijn hier innerlijk kompas.

Soberheid heeft in essentie te maken met overtuiging, met solide principes die een richtlijn zijn voor de keuzes die we in ons leven maken, die een innerlijk kompas vormen voor de beperking die we onszelf opleggen.

Het beeld van ons als passant spreekt me in dit verband aan. Je wordt geboren, sterft op enig moment en ertussen in verpoos je een tijdje hier op aarde. Als een gast die respectvol dat wat hij aantreft ook weer zo achterlaat voor degene die volgt. Het toeristisch kamperen, dat wil zeggen kamperen met beperkte middelen, is daar een meta-foor voor en ik heb er mijn innerlijk kompas mede door gevormd. Het doet je begrijpen dat je uiteindelijk met weinig toe kunt, dat zorg dragen voor dat wat je omringt de basis is (of het nu het verzetten van je tentje betreft om te voorkomen dat het gras eronder uitdroogt of een schrobbeurt van de toilethokken om jouw deel aan het geheel bij te dragen). Het verstrengelt je met de natuur, het aardt je en de levende stilte brengt rust. 's Avonds wordt je omringd door de mystieke schemer en even later verschijnen de sterren in de nacht. Je slaapt en ontwaakt met de cyclus van het licht.

Het mysterie en de heiligheid van de natuur te ervaren. Karen Armstrong schrijft in haar boek 'De heilige natuur' iets wat me aanspreekt, namelijk dat we uiteindelijk alleen dan volgens de benodigde soberheid kunnen leven om verdere aftakeling van moeder Aarde te voorkomen als we de natuur weer als iets heiligs ervaren en we de verbondenheid met de natuur en met alles wat ons omgeeft voelen.

Ara Pacis, Rome (altaar van de vrede), Paneel: Godin Tellus, beschermvrouwe van de aarde.

In Memoriam

zr Marjan Versteeg (1 aug 1943 - 8 aug 2022)

Op maandagmiddag 15 augustus jl. namen we met een grote groep leden van onze Doopsgezinde Gemeente op Zorgvlied afscheid van onze zuster Marjan Versteeg. Marjan was heel plotseling thuis overleden, een week na haar 79ste verjaardag. We zullen haar missen in de Singelkerk. Ze was één van de heel regelmatige kerkbezoekers. Een vast gezicht op de zondagmorgen was ze, en daardoor zeer vertrouwd. Altijd vriendelijk en hartelijk, en in voor een klein gesprekje, zittend op haar vaste bank, tussen vertrouwde mensen. Zo kenden we haar. Maar tegelijkertijd kenden we haar ook weer niet zo goed, want ze kwam alleen in de kerk, en was na het helpen opruimen van de kerkboeken vaak vrij snel weer weg. Marjan was ook van nature bescheiden en had geen harde stem. Ze plaatste zichzelf nooit op de voorgrond. Heel bijzondere eigenschappen eigenlijk, in deze tijd, waarin het er wel eens op lijkt dat het het belangrijkste is, om juist zoveel mogelijk jezelf te laten horen en zien, en jezelf op de voorgrond te plaatsen.

Marjan was opgegroeid in Delft, en in de jaren ‘60 naar Amsterdam gekomen om naar de Rietveld Academie te gaan. Na een vrolijke studietijd en met veel reuring in kunstenaarskringen kwam ze via haar zusje die in haar huwelijk Doopsgezind was geworden terecht in onze Gemeente. Eens vertelde ze hoe ze ooit, tijdens een wandeling in het bos de bijzondere ervaring had opgedaan dat ze zich ineens ‘leerling’ voelde. Van het leven, van de Eeuwige, van God, en dat daarmee een rust kwam in zichzelf. Een gevoel van verzoend zijn en van zelfacceptatie. Van innerlijke strijd en kalmte tegelijkertijd, die samen kwamen, waarmee het leven goed was zoals het was. Marjan was wat je noemt een gevoelsmens en keek met open, ruime blik naar de wereld, zonder oordelen. Ze was veel alleen, maar vond dat ook prettig. Niet te veel prikkels van buiten, ze had genoeg om over na te denken. En voor dat denken deed ze graag inspiratie op tijdens de dienst. Ze had een hechte band met haar enige dochter Esther, door wie ze grootmoeder was geworden van drie kleinzoons. Ze was dol op haar kleinzoons, en die waren dol op haar. Op de begrafenis spraken ze alle drie heel liefdevol.

Dat de nagedachtenis aan zr Marianne Maria Versteeg tot zegen moge zijn!

Henk Leegte

Gré van Vlaardingen – Scholtsz (30 dec. 1924 – 9 sept. 2022)

In de vroege ochtend van vrijdag 9 september is op 97-jarige leeftijd ons gemeentelid Gré van Vlaardingen overleden. In Zaandam werd zij geboren, in Zaandam vond het afscheid plaats. Maar met haar man Joop (hij stierf in 2006) woonde zij in Amstelveen. Voordat zij de laatste jaren in het Willem Dreeshuis wat meer zorg kreeg, woonde zij in een flat in Tiengemeten. ‘Iedere avond leg ik mijn handen op een lampje boven Joops portret en dan hoor ik hem zeggen: ‘Vertrouw erop, het komt goed.’ Deze woorden waren belangrijk voor haar.

Dat had te maken met een ervaring die zij in 1944 beleefde. In dat jaar had zij meegemaakt (ze had het niet gezien) dat ook in Zaandam mensen uit het verzet op straat werden doodgeschoten. ‘En ik weet nog dat ik toen een stem van binnen hoorde: ‘Dat is niet wat Ik (met een hoofdletter ‘I’) wil, dat doen mensen elkaar aan. Maar vertrouw erop, het komt goed.’ Deze ervaring bracht haar tot geloof. Want voor haar was die stem die ze van binnen hoorde, de stem van God. En zo werden deze woorden ‘vertrouw erop, het komt goed’ basiswoorden, waaruit zij (en later ook Joop) leefde en geloofde. En op deze geloofswoorden werd zij -als jonge vrouw van 20- in 1944 gedoopt. In Zaandam. En haar moeder liet zich in dezelfde dienst eveneens dopen. ‘Dat was zo bijzonder, zo samen.’

Ook haar man Joop was Doopsgezind. Op zijn dertiende verloor hij beide ouders en werd hij in het Doopsgezinde weeshuis in Haarlem opgevangen. Tijdens een vakantieweek in Denemarken, georganiseerd door ds Hoekema en zijn vrouw, leerden Gré en Joop elkaar kennen. Omdat het stadhuis in Kopenhagen, wat zij wilden bezoeken, gesloten was, zei Joop: ‘We gaan binnenkort samen nog een keer naar een stadhuis.’ En zo geschiedde. Op 9 juli 1958 trouwden zij, en bij de kerkelijke inzegening van hun huwelijk in Zaandam, preekte ds Hoekema over ‘Zie, Ik maak alle dingen nieuw.’ Woorden uit het boek Openbaringen, die op de annonce stonden.

Tot hun beider verdriet kregen zij geen kinderen, maar Gré werkte haar leven lang in het kleuteronderwijs. En in de dienst, voorafgaand aan de crematie, vertelde haar familie, op wie zij zeer gesteld was, over de warme band met hun tante Geer. We lazen met elkaar psalm 23. De kern van die psalm, precies in het midden, zijn de woorden ‘Gij bij mij!’. Uit dat Godsvertrouwen leefde onze zuster Gré, in dat vertrouwen is zij gestorven. Tot het allerlaatste riep zij tot haar God, en stonden èn haar familie èn zr Truus Dade aan haar zijde. Allen uit onze Gemeente, die haar de laatste jaren trouw hadden bezocht, waren bij het afscheid aanwezig. We zijn verdrietig om haar heengaan, we zijn dankbaar dat zij Zuster was van en voor velen.

Ewoud Roos

zr Fieneke Barkmeijer

Op woensdag 14 september jl namen we vanuit de Singelkerk afscheid van zr Fieneke Barkmeijer, die na een vrij kort maar hevig ziekbed is gestorven op de leeftijd van bijna 82 jaar. Fieneke Barkmeijer was afkomstig uit een oude Doopsgezinde familie uit de provincie Groningen. De Barkmeijers hoorden van oudsher bij de Doopsgezinde Gemeente van Mensingeweer. Fieneke werd geboren op de werf op Briltil (Gemeente Zuidhorn) die al generaties lang in de familie was, maar niet lang na de oorlog verruilde haar vader de werf voor een boerderij in Noordhorn.

Zoals veel Barkmeijers kon ook Fieneke goed leren, en bezocht ze de Rijks HBS te Groningen, waar ze de B-richting deed. Ik neem aan dat ze belijdenis heeft gedaan bij ds Smeding in Noordhorn, die daar in de jaren '60 predikant was (u weet waarschijnlijk wel, die van het wandbord: 'Dopen wat mondig is...'). Fieneke was creatief, hield van lezen, en verlangde naar een wereld die groter was dan het Groninger Westerkwartier. Zo ging ze na haar eindexamen naar het grote Amsterdam, aanvankelijk om sociologie te studeren. Maar behalve haar humor, creativiteit en intelligentie, was er ook een donkere kant in haar geest, waar ook meerdere familieleden onder leden. Hoe het ook zij, studeren bleek voor Fieneke toch niet geschikt, en ook in de verschillende opleidingen en studies die ze daarna begon (verpleging, theologie, creatieve therapie) vond ze steeds maar haar draai niet. Dat maakte het leven zwaar voor haar, en bij vlagen heel erg zwaar.

Dat ze ten gevolge van een aanrijding hier in de stad ook nog een ernstige gehoorbeschadiging opliep maakte het allemaal niet makkelijker. Maar Fieneke heeft altijd vrienden om zich heen gehad, en heeft voor zover dat haar lukte veel van het leven geprobeerd te maken. Ze las voor aan mensen die opgenomen waren, ze organiseerde een schilderclub en hield die club bij elkaar, ze had een boeken-club, en deed trouw mee met de Dinsdag-middag Bijbelkring. En daarnaast bezocht ze de kerkdiensten. Ze hield veel van de natuur, en had een groot rechtvaardigheidsgevoel. Ze trok zich veel aan van het verdriet in de wereld. Soms belde ze om een gesprek te voeren over grote theologische zaken, en soms omdat het leven zwaar was, en ze even niet meer wist welke kant ze op zou gaan. Ze had het er bij tijd en wijle moeilijk mee dat het haar soms zo zwaar viel om grip op het leven te krijgen, en daar kon ze dan behoorlijk over mopperen. Maar toch vond ze ook telkens weer de moed om de draad van het leven op te pakken. En zo hoorde ze bij de Doopsgezinde Gemeente, bij ons. Omdat de periode van haar ziekbed plaatsvond in de zomervakantie hebben ook de collega's Essemie van Dunné en Ewoud Roos haar bezocht. Ook zij hadden een goede band met haar, zoals Fieneke toch wel met veel mensen een band had. Dat realiseerden we ons, terwijl we ons zorgen maakten over haar toestand. Hoewel we soms bang waren dat ze erg alleen was, bleek op haar afscheid hoeveel mensen ze om zich heen had, en we bleken allemaal vergelijkbare warme herinneringen met elkaar te delen.

We bidden Fieneke toe dat ze haar rust gevonden heeft, en dat ze bij de Eeuwige geborgen mag zijn. De nagedachtenis aan Roelfien Niesje Barkmeijer zij tot zegen.

Henk Leegte

Naar Israël De plaatsen van de verhalen

Samen met EBGA en Doopsgezind Amsterdam
Maandag 8 mei 2023 – woensdag 17 mei 2023
In deze reis bezoekt u de plaatsen van de verhalen uit de Bijbel en de Thora, maar u krijgt ook een beeld van het Israël van nu en in het leven van alle dag.Ontdek het bijzondere land Israël en ga mee op reis. Maak kennis met de Bijbelse geschiedenis en cultuur, maar zeker ook met de fraaie natuur die dit land te bieden heeft. Van het droge gebied bij de Dode Zee tot aan groen Galilea. En natuurlijk bezoekt u Jeruzalem, Bethlehem en Nazareth.

10-daagse reis met globaal het volgende programma:
- Wandeling in de Negev woestijn.
- In Jeruzalem worden de belangrijke Bijbelse plaatsen, de oude stad, de Olijfberg, de Klaagmuur en Yad Vashem bezocht.
- Ook wordt de laatste tocht van Jezus gelopen, van de Olijfberg over de Via Dolorosa naar de Heilige Grafkerk (Golgota)
- Ook worden de berg Massada, de Dode Zee, Qumran en Bethlehem bezocht.
- Onderweg naar Galilea bezoekt u de plek waar Jezus door Johannes de Doper is gedoopt en in Galilea bezoekt u de Bijbelse plaatsen en opgravingen (o.m. Nazareth, Kana, Kapernaum, de rivier de Jordaan en Caesarea) en ook maken we een boottocht op het meer van Tiberias.

U overnacht in hotels en ook in kibboetsen
De reissom is afhankelijk van het aantal deelnemers en is bij 20 deelnemers € 2.479,- per persoon. **Inclusief:** Vliegticket voor directe vlucht met El-Al, vervoer in Israël, entrees, logies, ontbijt, lunches en diners en fooien. **Exclusief:** persoonlijke uitgaven en verzekeringen.

Op zondag 4 december wordt in de Singelkerk, na de dienst, informatie gegeven over de reis.

Het reisprogramma kunt u opvragen via secretaris@doopsgezindamsterdam.nl of bij de koster. **Opgave: vóór 1 februari 2023**

Impressies van de vakantie in Fredeshiem

Door Hanneke de Graaf

Op 22 augustus om 13.30 uur zien we in de Noord-Hollandstraat het vertrouwde gezicht van Vincent met zijn bus om broeders en zusters, begeleid door Ewoud Roos en Dorien van Wessel met haar hond Max, naar Fredeshiem te brengen. Bij aankomst staan Marjan en Dick Klomp en Peter Froese klaar om ons te ontvangen.

Op het terras bij de Hylkemazaal genieten we van door de bomen gefilterd zonlicht. Tijdens de avondsluiting de mooie woorden van Hans Andreus:
Of hoe dat heet
Gelukkig dat
het licht bestaat
en dat het met
me doet en praat
en dat ik weet
dat ik er ver vandaan
kom, van het licht
of hoe dat heet.
Het bepaalt mij bij de zieke vriendin die binnenkort zal overlijden.

Het korte gedicht dat voor elke maaltijd wordt gelezen kwam dit keer uit Curaçao en dan gelezen in het Papiamento. Regelmatig spelen we Letter Rummikub, een verrassend leuk spel, waarbij je sneller dan bij Scrabble nieuwe woorden bedenkt en vormt. Ook fijn is het om naar pianomuziek te luisteren en met elkaar te zingen.

Vincent laat ons een kleinere bus proberen als we naar Museum Belvédère gaan. Er is een afdeling met werk van de de Friese kunstenares Jeanne Bieruma Oosting 'Stoeien met de Muzen'. Zij signeerde met J. Oosting. Daarnaast mooi afwisselend werk van de Engelse St. Ives groep 'Living the landscape'
De bekendste kunstenaars van de groep zijn Barbara Hepworth en haar echtgenoot Ben Nicholson, die in 1937 hun toevlucht zochten aan de kust van Zuid-Engeland voor de Duitse oorlogsdreiging. In de grote vijver voor het Museum veel spelende en zwemmende kinderen, leuk om te zien.

Naar alle mensen die deze reis niet (meer) konden meemaken werd een, door iedereen getekende, kaart gestuurd. Tijdens een avondsluiting het sprookje 'Gelukkige Hans' van Grimm dat weer eens duidelijk maakt hoe weinig je nodig hebt om een tevreden mens te zijn. Warm was de boottocht over het Sneekermeer, ondanks een briesje. De tekenfilm 'UP' van de Walt Disney studio's liet zien dat het goede in de mens uiteindelijk het kwade overwint.

We luisterden naar stukjes uit 'Het Verhaal Gaat' en 'Wandelen met God' van Nico te Linden waarin hij 'Het Reisgebed' van Gerard Reve aanhaalt.
O God, ik sta op het punt op reis te gaan. Ik weet niet of het misschien mijn laatste reis is. Ik wil U liefhebben.
Ik hoop, dat ik onderweg niemand enig ongeluk of ander kwaad zal berokkenen. Ik wil proberen niet, of veel minder, te drinken. Ik sta voor U.
Ik weet dat ik, of veilig zal aankomen dan wel onderweg verwonding, ziekte of dood zal vinden,altijd U toebehoor.
Want in leven en sterven
Zijt Gij in mij en ik in U
Ik ga nu weg Vaarwel, O God

Het lied van de week dat we elke avond zongen is:
Gij die mijn wezen en mijn hart doorgrondt, de woorden die nog schuil gaan in mijn mond, mijn wegen kent en meegaat aan mijn zij: hoe wonderlijk is uw geheim voor mij.
Lied naar psalm 139 (H. Jongerius/N. Raas)

Op vrijdag, als de zitkuil is ingericht en het pad erheen mooi is versierd voor een huwelijksceremonie komt de regen alles verstoren zodat de bruid met haar sleep en gevolg naar binnen moet rennen.

In Steenwijk realiseer ik me dat, dankzij de 'gedoogregels' uit de 17e eeuw, alle Doopsgezinde kerkgebouwen die in een straat staan als enige een flinke tuin voor het pand hebben. Hier wordt het gebouw als praat-en ontmoetingsplek gebruikt waar momenteel een aantal leuke kunstwerken wordt geëxposeerd. Mooi!

Ook tijdens de bonte avond leer je nog iets, dat:
- de Marskramer in Groningen Kieperman wordt genoemd
- de Vicuña de kleinste lamasoort is die het hoogst in de bergen leeft
- hoe ontzettend nerveus Hugo Claus in zijn beginjaren voor een optreden was en daar later met humor over schreef
- hoe vervelend het is om na Corona geen reuk meer te hebben
- hoe een oma een gedicht over haar zinvolle taak voordraagt
- dat je bed je allerbeste vriend kan zijn
- hoe iemand haar kikkerprins steeds misloopt
- en Toon Tellegens reizende egel, dankzij vrienden, weer in zijn eigen bed terugkeert.

Het was een heerlijke week!

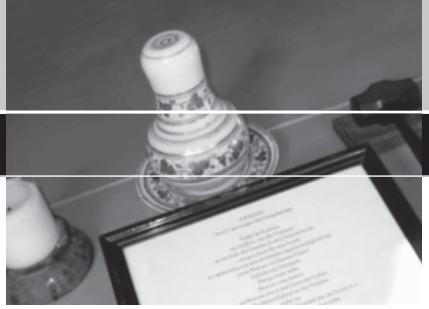

Uit de kerkenraad

van 8 september 2022

Deze vergadering luidde de start in van een nieuw seizoen, met een nieuwe samenstelling van de kerkenraad en een nieuwe ambtelijk secretaris. De nieuwe leden van de kerkenraad zullen tijdens een dienst in de Singelkerk bevestigd worden. De nieuwe secretaris, Liesbeth Groeneveld, heeft zichzelf tijdens de dienst van 11 september voorgesteld. De komende tijd zullen 'de nieuwen' zich inwerken waarbij we de steun van de oud-kerkenraadsleden goed kunnen gebruiken.

De opbrengst van de jaarlijkse vrijwillige bijdrage, waaraan leden, vrienden en belangstellenden in juni jl. per brief zijn herinnerd, zit nu in september op het niveau van december vorig jaar. We zijn als kerkenraad uiteraard erg blij met dit resultaat, maar hopen dat de opbrengst van dit jaar het dieptepunt van vorig jaar zal overtreffen. Binnenkort zal daarom een herinnering worden gestuurd aan degenen die nog geen bijdrage hebben overgemaakt. Het herinvoeren van de voormalig wekelijkse collecte voor de eigen gemeente zal de volgende kerkenraad op de agenda staan.

De oproep voor een student-beheerder voor het Rijpenhofje heeft maar weinig reacties opgeleverd. De oproep zal worden herhaald en ook via social-media worden verspreid.

In september zijn ook weer alle groepen gestart en nieuwe deel-nemers zijn in de meeste groepen van harte welkom. Er zijn groepen voor alle leeftijden en gericht op een breed interessegebied. In de nieuwsmail van oktober zal hier meer informatie over worden gegeven zodat u (alsnog) een keuze kunt maken en kan aansluiten.

De huidige kerkenraad hecht erg aan goede informatie en communicatie. Ons ICT-ondersteuningsbedrijf onderzoekt hoe het komt dat mails van @doopsgezindamsterdam.nl niet altijd geaccepteerd worden door KPN-gerelateerde providers. We hopen dat dit op korte termijn verholpen zal zijn.

De Koninklijke Bibliotheek (KB) bewaart een selectie van Nederlandse websites voor toekomstig onderzoek. In dat kader heeft de KB toestemming gekregen om ook de website van Doopsgezind Amsterdam te archiveren en voor de lange termijn bewaren.

Ook Doopsgezind Amsterdam heeft te maken met verhoogde energiekosten. De verwarming zal daarom helaas wat lager gezet moeten worden.

De EBGA (Evangelische broedergemeente) gaat van 8 – 17 mei 2023 naar Israël. Ze nodigen van harte ook deelnemers van Doopsgezind Amsterdam uit om zich hierbij aan te sluiten, zodat het een gezamenlijke reis kan worden. Zie ook elders in deze idA.

Amsterdam Underground

Wandeling met gids op zondag 16 oktober – Vertrek 12.00 uur vanuit de Singelkerk

Wandel mee en zie de binnenstad eens van een heel andere kant. Fascinerend, soms grimmig maar beslist niet saai!

De stadsgidsen van Amsterdam Underground hebben een zwervend bestaan gekend en willen hun verhalen en ervaringen met je delen. Zij nemen je mee op ontdekkingstocht langs bootjes, steegjes en portieken. Ze leggen uit hoe je aan geld, drank en dope komt als je dakloos en verslaafd bent. Een bestaan waarin je niemand kunt vertrouwen en waarin het recht van de sterkste geldt.
Laat je verrassen door boeiende, persoonlijke verhalen die je niet snel zult vergeten en waarin ook humor niet ontbreekt!

Waardigheid en zelfrespect
De Amsterdam Underground tour is voor de deelnemers een ontdekkingstocht, maar voor de gidsen het sluitstuk van een persoonlijke queeste. Het werk als gids helpt hen om ervaringen te verwerken. Bovendien steunen ze (oud)lotgenoten door het stigma op dakloosheid kleiner te maken.

14 deelnemers per groep, € 12,50 pp
Opgeven bij
Secretaris@doopsgezindamsterdam.nl

Amsterdam Underground wordt met 3 collectes per jaar ondersteund door Doopsgezind Amsterdam.

Het team

Essemie van Dunné
voorganger, jongeren- en opbouwwerker in Noord
t 06 48 35 07 25
e.vandunne@vdga.nl

Joke van der Heide
jongerenwerk
t 06 17 96 43 71
j.vanderheide@vdga.nl

Henk Leegte
predikant
t 06 45 62 62 70
h.leegte@vdga.nl

Ewoud Roos
predikant
t 06 34 11 50 00
e.roos@vdga.nl

Liliane van der Steur
jeugdwerker
t 06 21 39 75 44
l.vandersteur@vdga.nl

Vacature student-beheerder Rijpenhofje

Binnenkort komt er een plek vrij voor een student-beheerder in het prachtige Rijpenhofje in Amsterdam!Het Rijpenhofje is een woongemeenschap met 2 student-beheerders en 18 bewoners (55-84 jaar). Een student-beheerder woont en werkt in het hofje. Het werk bestaat uit verschillende hand- en spandiensten; van tuinieren en het organiseren van borrels, filmavonden, tot (allerlei) problemen oplossen bij de mensen thuis.

Wij zijn opzoek naar iemand die:
- Sociaal, communicatief en zorgzaam is ingesteld.
- Nog minimaal 2 jaar voltijd studeert.
- Genoeg tijd heeft om verschillende avonden en ochtenden op het hof te zijn.
- Een aanpakker en handig is met klusjes.

Wellicht heb je ook nog iets heel anders in huis om deze unieke woongemeenschap mee te verrijken? Stuur z.s.m. een motivatiebrief met daarin iets over jezelf, wat je aanspreekt aan de functie en wat je zou kunnen betekenen voor het Rijpenhofje naar: *rijpenhofje@doopsgezindamsterdam.nl. Vergeet niet in de brief je telefoonnummer te vermelden en hoeveel jaar je nog studeert.*

Korenfestival Zaterdag 15 oktober

Bijdragen van 6 koren en tussendoor samenzang met de aanwezigen onder leiding van dirigent Wilna Wierenga, orgelspel en vleugel Diederick Koornstra.
De deelnemende koren dit jaar zijn:
- Orthodoxe kerk (Jordaan)
- Keizersgrachtkerk
- Koptisch Orthodoxe kerk (Mosplein)
- Oud Katholieke kerk (De Pijp)
- Immanuelkoor van de Evangelische Broedergemeente (Watergraafsmeer)
- English Reformed Church (Begijnhof)

Zaterdag 15 oktober 2022
Van 14.00 uur tot 16.30 uur (inclusief pauze)
Waalse Kerk Amsterdam Walenpleintje 157-159, Amsterdam www.rvkamsterdam.nl

Het geheel o.l.v. gastheer ds. Henk Spoelstra (Waalse Kerk) Bij de uitgang collecte voor vrijwillige bijdrage
Meer informatie op www.rvkamsterdam.nl

Preek van de Leek

Op **2 oktober** is er weer een Preek van de Leek in de Singelkerk om 17.00 uur. Op die dag zal Ans Markus voorgaan in de dienst.

Ans Markus (75 jaar, geboren in Halfweg) is een van de beduidendste schilders van ons land. Grote internationale bekendheid verwierf ze met haar schilderijen van vrouwen in windsels. In coronatijd schilderde ze het doek 'verdraagzaamheid', met 150 portretten van jonge mensen uit allerlei culturen, sommigen met, sommigen zonder mondkapje. 'Wat ik ermee wil uitdrukken is, dat het verschil in geloof, geaardheid en huidskleur niet mag bepalen voor wie we open staan.' Deze boodschap zal ook in haar preek doorklinken.

Op **9 oktober** zal Wopke Hoekstra voorgaan in de dienst van de Preek van de Leek, om 17.00 uur in de Singelkerk.

Wopke Hoekstra is 46 jaar oud en geboren in Bennekom. Voordat hij in 2017 minister van Financiën werd was hij partner bij adviesbureau McKinsey en bestuurslid van het CDA in Amsterdam. In 2011 kwam hij in de Eerste Kamer en bij de verkiezingen van 2017 was hij voorzitter van de programcommissie. Nadat hij lijsttrekker werd bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen kwam hij in het kabinet Rutte IV waar hij minister van Buitenlandse Zaken en vicepremier is. Van huis uit ging hij naar de Doopsgezinde kerk van Zeist. Zijn moeder was Nederlands hervormd, zijn vader remonstrants. Wopke Hoekstra gaat in zijn preek in op wat hij persoonlijk gelooft en welke relatie dat heeft met zijn politieke werk.

Agenda

Oktober 2022

(kerkdiensten: zie achterkant)

• **Wo 28 sep**	Belijdeniscatechisatie, Henk Leegte	Singelkerk	19.00 uur
• **Zo 2 okt**	Preek van de Leek: Ans Markus	Singelkerk	17.00 uur
• **Di 4 okt**	Bijbelkring o.l.v.Ewoud Roos	Singelkerk	13.00 uur
• **Di 4 okt**	Bijbelkring: Bergrede /H.Leegte	Singelkerk	20.00 uur
• **Za 8 okt**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Zo 9 okt**	Preek van de Leek: Wopke Hoekstra	Singelkerk	17.00 uur
• **Di 11 okt**	Mennothee	Singelkerk	14.00 uur
• **Za 15 okt**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Di 18 okt**	Bijbelkring: Daniël /M. Krebber	Singelkerk	15.00 uur
• **Za 22 okt**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur
• **Za 5 nov**	Koorrepetitie	Singelkerk	10.30 uur

Toelichting collecte op 30 oktober:

Stichting Stay Tuned

Wij streven naar een orgelcultuur met een gezonde toekomst die wordt geschraagd door de aanwas van jonge enthousiaste organisten.

– Wij willen kostbaar monumentaal erfgoed in stand én in gebruik houden: orgels moeten ook op de middellange tot lange termijn goed bespeeld blijven worden door professionals en goede amateurs.
– Wij willen het proces van vergrijzing van het orgelconcert-publiek een wending geven door jong publiek te inspireren.
– Wij streven naar talentontwikkeling van orgelspelende jongeren/tieners.

Voor meer informatie: https://staytunednu.weebly.com/stichting.html

Als u niet in de dienst aanwezig kon zijn en toch iets wilt bijdragen aan het project kunt u dat via het aangegeven bankrekeningnummer doen of via de Givt-app.

Kopij voor het volgende nummer vóór **11 oktober 2022** sturen aan Mieke Krebber
Mail: m.krebber@chello.nl
Adres: Dulcie Septemberpad 73, 1093 NK Amsterdam
(telefoon 020-6731926).

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten of niet op te nemen.

Secretariaat en administratie
Singel 452
1017 AW Amsterdam
kerk (020) 623 45 88
kosterij@vdga.nl
secretariaat (020) 624 65 73
secretaris@vdga.nl
boekhouding (020) 627 70 72
gironummer
NL11INGB0000141442 (VDGA)
website www.vdga.nl
website van de ADS: www.ads.nl

COLOFON

idA, in dit Amsterdam
Maandblad voor geloof
en gemeenteleven van
Doopsgezind Amsterdam.

Redactie
Joke van der Heide
Thijs van Hoogstraten
Karen Lammers
Liliane van der Steur
Wim de Vries Lentsch
Mieke Krebber (eindredacteur)

Ontwerp en realisatie
Ontwerpgroep Lâle, www.lale.nl
(033) 462 46 93

Verzending idA via het secretariaat:
e-mail: secretaris@vdga.nl.

Amsterdam Centrum **Singelkerk** – Singel 452 – t (020) 623 45 88
Amsterdam Noord **Meerpad** – Meerpad 9 – t 06 53 77 06 01

KERKDIENSTEN OKTOBER

	Singelkerk Centrum 10.30 uur	Meerpad Noord 10.15 uur	Collectebestemming
2 oktober **17.00 uur**	Ds H. Leegte Preek van de Leek: Ans Markus	E.M.L. van Dunné**	**Voedselbank** *NL49INGB0004237650 Voedselbank, A'dam*
9 oktober **17.00 uur**	Ds T. de Boer * en *** Preek van de Leek: Wopke Hoekstra		Collecte t.b.v. projecten van de **Doopsgezinde Zending.** *NL91TRIO0338520058 t.n.v. De Doopsgezinde Zending.*
16 oktober	Ds E.C. Roos	Ds J.E. Klanderman	**Jeannette Noël Huis Amsterdam** *NL9INGB0002725828 t.b.v. Jeannette Noël Huis, Amsterdam.*
23 oktober	Ds H.V.A. van Dunné ****		Collecte t.b.v. projecten voor de begeleiding van het **landelijke jongerenwerk** van het Doopsgezind Centrum voor Gemeenteopbouw. *NL19ABNA0243493886 t.n.v. Alg. Doopsgez. Sociëteit, Amsterdam, inzake Jongerenwerk.*
30 oktober	M.H. van Hoogstraten	Vijfde zondag	**Stay Tuned** *NL57TRIO0320204839 t.n.v. Arjan Schippers*
6 november	Ds H. Leegte	E.M.L. van Dunné**	Collecte t.b.v. het werk van **Inloophuis Almere.** *NL19ABNA0243493886 t.n.v. Alg. Doopsgez. Sociëteit, Amsterdam, inzake Inloophuis.*

**Kom-in-de-kring en Kinderkerk **Kinderkerk en Tienertuin*
****Ds T. de Boer is emeritus predikant van Den Ilp/Landsmeer*
*****Ds Henriette van Dunné is predikant in Rotterdam*

Lied van de maand: lied 247

Gekozen door Thijs van Hoogstraten

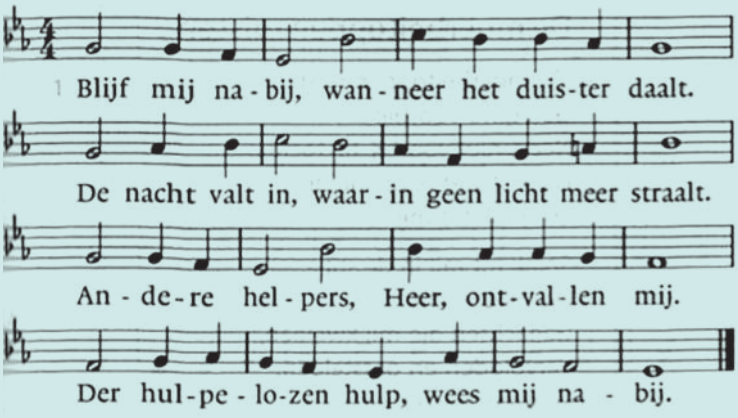

2 Wees bij mij, nu de dag ten einde spoedt.
Alles verdoft wat glans bezat en gloed.
Alles vervalt in 't wisselend getij,
maar Gij die eeuwig zijt, blijf mij nabij.

3 U heb ik nodig, uw genade is
mijn enig licht in nacht en duisternis.
Wie anders zal mijn leidsman zijn dan Gij?
In nacht en ontij, Heer, blijf mij nabij.

4 Ik vrees geen kwaad, want bij mij is de Heer.
Tranen en leed zijn nu niet bitter meer.
Waar is uw prikkel, dood, wat dreigt ge mij?
Ik triomfeer, mij is de Heer nabij.

5 Houd, Heer, uw kruis hoog voor mijn brekend
licht in het duister, wijs de weg omhoog.
Uw dag breekt aan, de schaduw gaat voorbij.
In dood en leven, Heer, wees Gij nabij.